ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

25. juuli 2008 *

Kohtuasjas T-268/06,

Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE, asukoht Ateena (Kreeka), esindajad: advokaat P. Anestis, *solicitor* T. Soames, *solicitor* G. Goeteyn, *solicitor* S. Mavrogenis ja advokaat M. Pinto de Lemos Fermiano Rato,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: E. Righini ja I. Chatzigiannis,

kostja,

mille ese on nõue tühistada komisjoni 26. aprilli 2006. aasta otsus K(2006) 1580 (lõplik) riigiabi kava C 39/2003 (endine NN 119/2002) kohta, mida Kreeka Vabariik rakendas lennuettevõtjate suhtes 11.–14. septembrini 2001 tekkinud kahju hüvitamiseks,

* Menetluskeel: kreeka.

EUROOPA ÜHENDUSTE
ESIMESE ASTME KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja esimees E. Martins Ribeiro, kohtunikud S. Papasavvas (ettekandja) ja A. Dittrich,

kohtusekretär: ametnik C. Kantza,

arvestades kirjalikus menetluses ja 7. detsembri 2007. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

1 Komisjon teavitas oma 10. oktoobri 2001. aasta teatisega KOM(2001) 574 (lõplik) (edaspidi „10. oktoobri 2001. aasta teatis") Euroopa Parlamenti ja nõukogu oma hinnangust seoses Ameerika Ühendriikide 11. septembri 2001. aasta rünnakute tagajärgedega õhutranspordisektorile.

2 Seoses riigiabi valdkonda puudutavate eeskirjade kohaldamisega leidis komisjon 10. oktoobri 2001. aasta teatises, et EÜ artikli 87 lõike 2 punkt b võimaldab toime tulla teatavate raskustega, millega lennuettevõtjad 11. septembri 2001. aasta sündmuste tõttu silmitsi seisavad. Komisjoni teatise kohaselt võimaldavad selle artikli sätted kõnealuste sündmuste erakorralisust arvestades hüvitada esiteks Ameerika õhuruumi neljaks päevaks (11.–14. septembrini 2001) sulgemise tõttu tekkinud kulusid ning teiseks kindlustuse lisakulusid (10. oktoobri 2001. aasta teatise punktid 28–41).

3 Seoses tingimustega, millele need hüvitised vastama peavad, on 10. oktoobri 2001. aasta teatises välja toodud, et hüvitisi tuleb maksta mittediskrimineerivalt, et tegemist tohib olla ainult 11.–14. septembrini 2001 tekkinud kahjuga, ning summa peab olema välja arvutatud täpselt ja objektiivselt, vastavalt komisjoni poolt ette-antud erimetoodikale.

4 Kõigile liikmesriikidele adresseeritud 14. novembri 2001. aasta kirjas edastas komisjon lisatäpsustused seoses igale lennuettevõtjale makstava hüvitisesumma arvutamisega.

5 2001. aasta detsembrist kuni 2002. aasta juulini toimunud kirjavahetuse järel teatasid Kreeka ametiasutused komisjonile 24. septembri 2002. aasta kirjaga hagejale Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE kõnealuste sündmuste tõttu tekkinud kahju eest makstava hüvitise väljaarvutamise korrast. Selles kirjas jagunes nimetatud hüvitis järgmiselt:

– 4 079 237 eurot saamatajäänud tulu eest seoses reisijateveoga terves hageja võrgustikus, millest 1 212 032 eurot oli seotud hageja võrgustikuga väljaspool Põhja-Atlandit;

– 278 797 eurot saamatajäänud tulu eest seoses kaubaveoga;

– 17 608 eurot riskikauba hävitamise tõttu tekkinud kulude eest;

– 41 086 eurot kaupade lisaturvakontrolli kulude eest;

– 37 469 eurot 11. septembril 2001 lennu OA 411, sihtkohaga New York (Ühendriigid), tagasikutsumise ja Ateenasse (Kreeka) tagasilennu (OA 412) tühistamise kulude eest;

– 13 550 eurot esialgu Torontosse (Kanada) suundunud lennu Halifaxis (Kanada) maandumise ja 11.–15. septembrini 2001 seal viibimisega seotud kulude eest;

– 478 357 eurot *ferry flight*'ide korraldamise eest (18, 20 ja 26. septembril 2001 toimunud lennud Ühendriikide ja Kanada reisijate kodumaale tagasi toimetamiseks);

– 146 735 eurot töötajate lisatundide, reisijate ja lisaturvatöötajate majutamisega seotud kulude eest;

– 14 673 eurot kiireloomuliste lisaturvameetmetega seotud kulude eest.

6 Nende summade kogusummast lahutati seejärel 278 797 euro suurune summa kütuse eest, mida oleks tarbitud, kui lennuplaani ei oleks häiritud. 4 827 586,21 euro suurune lõppsumma maksti hagejale juba välja 2002. aasta juulikuus vastavalt seaduse nr 2992/2002 (*FEK A'* 54/20.3.2002) artikli 45 lõikele 17 ning ministrite 27. mai 2002. aasta ühisotsusele (*FEK B*' 682/31.5.2002).

7 27. mai 2003. aasta kirjaga teavitas komisjon Kreeka Vabariiki oma otsusest algatada seoses kõnealuste meetmetega EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetlus, ning ta kutsus Kreeka ametiasutusi üles esitama talle teatavaid dokumente ning täiendavaid täpsustusi (edaspidi „ametliku uurimismenetluse algatamise otsus"). Lisaks kutsus ta huvitatud isikuid esitama talle oma märkused ühekuulise tähtaja jooksul alates ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamisest Euroopa Liidu Teatajas (EÜT 2003, C 199, lk 3).

8 Kreeka ametiasutused esitasid oma märkused komisjonile 20. novembri 2003. aasta kirjas. Selle kirja kohaselt oli ajavahemikuks 11.–14. septembrini 2001 sihtkohtadesse New York, Tel Aviv (Iisrael), Montréali kaudu Toronto (Kanada) ja Boston (Ühendriigid) toimuma pidanud seitsme edasi-tagasi lennu tühistamise tõttu tekkinud kahju suuruseks 1 921 203,20 eurot. See arv ei kajasta nende lendude piletite tühistamise järel kokkuarvestatud kahju, millele tühistatud lendudelt pidi ümber istutama. 11. septembril Toronto asemel Halifaxis maandunud lennuga seotud kulude kohta esitasid Kreeka ametiasutused hinnangu, mille kohaselt oli nende kulude suuruseks 38 056 eurot. 11. septembril 2001 New Yorki teel olnud lennu tagasikutsumise kulud hindasid Kreeka ametiasutused ümber 3 421 eurole. Seoses kolme 15. ja 16. septembri 2001. aasta edasi-tagasi lennuga New Yorki ja Montréali kaudu Torontosse rõhutasid Kreeka ametiasutused, et tekkinud kahju oli otseses seoses õhuruumi sulgemisega 11.–14. septembrini ning et selle suurus oli 977 257 eurot. Seoses *ferry flight*'idega täpsustasid Kreeka ametiasutused, et tegemist oli 18. septembril 2001 toimunud lennuga New Yorki, ning 20. ja 26. septembril 2001 toimunud kahe lennuga Montreali kaudu Torontosse. Kahju suurus, mis oli tingitud asjaolust, et need lennud olid erakorralised ning seetõttu ei olnud Ateenasse tagasilendudel reisijaid, oli 487 312,17 eurot. Kreeka ametiasutuste väitel tuleb seda kahju pidada 11. septembri 2001. aasta sündmustega otseselt seotuks.

9 Neil asjaoludel palus Kreeka transpordi- ja kommunikatsiooniministeerium komisjonil heaks kiita 3 770 717,70 euro suurune summa ning eespool punkti 5 teises kuni üheksandas taandes nimetatud summad hüvitisena 11. septembri 2001. aasta rünnakutega otseselt seotud kahju eest. Viimati nimetatud summade osas lubasid Kreeka ametiasutused, et nad esitavad vastavad tõendid edaspidi.

10 Komisjon tuletas 15. märtsi 2004. aasta kirjaga Kreeka ametiasutustele meelde, et nad pole endiselt esitanud seda täiendavat teavet, mida nad lubasid oma 20. novembri 2003. aasta kirjas, ning andis neile selleks kahenädalase tähtaja.

11 Kreeka ametiasutused ei täitnud seda nõuet.

Vaidlustatud otsus

12 Komisjon lõpetas ametliku uurimismenetluse 26. aprilli 2006. aasta otsusega K(2006) 1580 (lõplik) riigiabi C 39/2003 (endine NN 119/2002) kohta, mida Kreeka Vabariik andis lennuettevõtjatele 11.–14. septembrini 2001 kantud kahju hüvitamiseks (edaspidi „vaidlustatud otsus") ning otsustas eelkõige, et Kreeka Vabariigi poolt hagejale antud riigiabi oli ühisturuga kooskõlas osas, mis puudutas ajavahemiku 11.–14. september 2001 eest makstud hüvitist, kuni 1 962 680 euro suuruse maksimumsummani. See summa vastab 1 921 203 eurole seitsme edasi-tagasi lennu New Yorki, Tel Avivi, Torontosse Montréali kaudu ja Bostonisse tühistamise eest, 38 056 eurole esialgu Torontosse suundunud lennu Halifaxis maandumise ja peatumise eest, ja 3 421 eurole 11. septembril 2001 New Yorki suundunud lennu tagasikutsumise eest (vaidlustatud otsuse põhjendused 49 ja 50).

13 Seevastu kolme edasi-tagasi lennu: ühe 15. septembri 2001. aasta lennu New Yorki ja kahe 15. ja 16. septembri 2001. aasta lennu Montréali kaudu Torontosse tühistamisega seotud kulude summas 977 257 eurot ning *ferry flight*'idega seotud kulude, summas 487 312 eurot osas märkis komisjon, et need olid seotud üksnes 11. septembri 2001. aasta rünnakute kaudsete mõjudega, mis andsid tunda paljudes maailmamajanduse valdkondades (vaidlustatud otsuse põhjendus 58).

14 15. septembri 2001. aasta lennu, sihtkohaga New York, kohta ütlevad vaidlustatud otsuse põhjendused 53–55 täpsemalt järgmist:

„53) Komisjon märgib […], et pärast 14. septembrit valitses olukord, mille puhul ei olnud enam tegemist mitte liikluse häiretega, vaid pigem oli asjaomaste ettevõtjate tegevus lennuliinidel piiratum.

54) Antud juhul on tegemist meetmetega, mida [Kreeka Vabariik] rakendas [hageja] kasuks ning mis puudutavad eelkõige kolme 15. ja 16. septembril ärajäänud üleatlandilist lendu, millest ühe sihtkoht oli Ühendriigid ja kahe sihtkoht Kanada ning millega [hagejale] kaasnes 333 000 000 Kreeka drahmi (GRD), s.o 977 257 euro suurune kahju.

55) Kõigepealt, [Kreeka Vabariik] kinnitab seoses teenindusaegade puudumisega New Yorgi lennujaamas, et JFK lennujaam oli taas avatud 14. septembril kell 23:00 Ateena aja järgi, ning et üksnes suur nõudlus teenindusaegade järele ei võimaldanud [hagejal] aega reserveerida. Komisjonini ei ole jõudnud muid andmeid teenindusaegade mittesaamise põhjuse kohta, kuna teised ettevõtjad said aegu. Igal juhul ei olnud enam tegemist üldise võimatusega Ühendriikidesse lennata."

15 Mis puutub kahe Montréali kaudu Torontosse lennu tühistamisse, siis see tulenevat hageja valikutest selles mõttes, et viimase käsutuses ei olnud teisi lennukeid ning ta otsustas kindlustada teiste planeeritud lendude toimumise, või siis ei suutnud hageja õigeks ajaks läbi viia tehnilise kontrolli ning teenindusaegade reserveerimisega seotud toiminguid (vaidlustatud otsuse põhjendus 56).

16 Seoses *ferry flight*'idega rõhutab komisjon, et nende korraldamine oli hageja valik ning viimane oleks pidanud taotlema hüvitist Ühendriikide ja Kanada valitsuselt, kuna need lennud toimusid nende nõudel (vaidlustatud otsuse põhjendus 57).

17 Seega peeti kõnealuseid kulusid hüvitise saamiseks EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses kõlbmatuks.

18 Neil asjaoludel leidis komisjon, et hagejale tehtud maksed, mis ületasid 1 962 680 euro suurust summat, kujutasid endast ühisturuga kokkusobimatut abi (vaidlustatud otsuse artikkel 2) ning kohustas Kreeka Vabariiki asuma enammakstud summade tagasinõudmisele (vaidlustatud otsuse artikkel 4).

Menetlus ja poolte nõuded

19 Hageja esitas hagiavalduse, mis saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 22. septembril 2006.

20 Kuna Esimese Astme Kohtu kodade koosseis muutus, kuulub ettekandja-kohtunik nüüd kaheksanda koja koosseisu, mistõttu käesolev kohtuasi määrati sellele kojale.

21 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:

– tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 osas, milles see määrab kindlaks, et ajavahemiku 11.–14. september 2001 eest makstava hüvitise ühisturuga kokkusobiv maksimumsumma on 1 962 680 eurot;

– tühistada vaidlustatud otsuse artiklid 2 ja 4;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

22 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:

– jätta hagi rahuldamata;

– mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

23 Hageja esitab hagi põhjenduseks kaks väidet, mis käsitlevad esiteks EÜ artikli 87 lõike 2 punkt b rikkumist ning teiseks põhjendamiskohustuse rikkumist. Esimesel väitel on sisuliselt kaks osa, millest esimene lähtub ilmsest hindamisveast seoses

hageja Põhja-Atlandi võrgustikku puudutava kahju hindamisega ning teine ilmsest hindamisveast seoses hageja ülejäänud võrgustikku puudutava kahju hindamisega.

1. *Esimene väide, mis käsitleb EÜ artikli 87 lõike 2 punkt b rikkumist*

Hageja argumendid

24 Hageja väitel hindas komisjon antud juhtumi asjaolusid ilmselgelt ekslikult ja rikkus seetõttu EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b, leides, et kahjul, mis oli tekkinud asjaolu tõttu, et esiteks tühistati kolm edasi-tagasi lendu New Yorki ja Montréali kaudu Torontosse, ja et teiseks korraldati *ferry flight*'e, puudub otsene põhjuslik seos Ühendriikide ja Kanada õhuruumi sulgemise tinginud 11. septembri 2001. aasta rünnakutega. Lisaks tegi komisjon hindamisvea 11. ja 15. septembri 2001 vahel tekkinud kahju hindamisel, kuna ta ei võtnud arvesse 11. septembri 2001. aasta rünnakute järgset hageja ülejäänud võrgustikule tekitatud kahju.

25 Hageja leiab, et asjaolu, et 10. oktoobri 2001. aasta teatis jätab EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b kohaldamisalast välja kogu kahju, mis tekkis pärast 14. septembrit 2001, ei saa kindlaks määrata seda, milline peab olema selle sättega nõutav otsene põhjuslik seos, ning ei saa seetõttu vabastada komisjoni kohustusest uurida vaadeldava juhtumi asjaolusid selle sätte vaatenurgast lähtudes. Komisjon on riigiabi kontrollimise valdkonnas tema enese poolt vastuvõetud suuniste ja teatistega seotud niivõrd, kui need ei lähe vastuollu asutamislepingu normidega ja niivõrd, kui liikmesriigid nendega nõus on. Igal juhul tuleb 10. oktoobri 2001. aasta teatist tõlgendada nii, et selle esemeks pole mitte ainult õhuruumi suletud olemise ajal tekkinud kahju, vaid ka kahju, mis on õhuruumi sulgemisega otseselt seotud. Teistsugune tõlgendus oleks vastuolus EÜ artikli 87 lõike 2 punktiga b.

26 Komisjoni lähenemist ei saa õigustada ka viitega teistele otsustele, kus ta on asunud sarnasele seisukohale. Lisaks, kuna hagejale pärast 14. septembrit 2001 tekkinud kahju tuleneb otseselt 11. septembri 2001. aasta rünnakutest, erineb hageja olukord teiste lennuettevõtjate omast, kelle puhul sellise asjaolu esinemine ei ole tõendatud. Lõpuks rõhutab hageja, et Kreeka ametiasutused taotlesid oma 24. septembri 2002. aasta kirjas (vt eespool punkt 5) luba summade maksmiseks, et hüvitada ka pärast 14. septembrit 2001 tekkinud kahju EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b alusel. Sellele vaatamata ei ole Kreeka Vabariik kunagi nõustunud komisjoni poolt 10. oktoobri 2001. aasta teatises väljapakutud kitsa lähenemisega, ning seda kinnitab muu hulgas seadus nr 2992/2002, mis näeb ette laiemad hüvitamise alused.

27 Lisaks tuleb nõustuda sellega, et õhuruumi sulgemine kujutab endast 11. septembri 2001. aasta rünnakute tagajärge, nende rünnakute puhul on aga tegemist erakorralise sündmusega EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses.

28 Hageja vaidleb vastu komisjoni seisukohale, mille kohaselt viimane ei analüüsinud abi mitte ainult 10. oktoobri 2001. aasta teatise alusel, vaid ka EÜ artikli 87 lõike 2 punktist b lähtuvalt. Vastupidi, vaidlustatud otsust iseloomustab automaatselt rakendatav kriteerium, mille kohaselt pärast 14. septembrit 2001 tekkinud kahju ei ole otseses põhjuslikus seoses 11. septembri 2001. aasta rünnakutega, mis tingisid õhuruumi sulgemise. Samas on kogu kahjul, mille eest hageja sai hüvitist, EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses otsene põhjuslik seos 11. septembri 2001. aasta rünnakutega.

Hageja Põhja-Atlandi võrgustikku puudutav kahju

29 Hageja rõhutab seoses esialgu 15. septembriks 2001 planeeritud edasi-tagasi lennuga New Yorki, et hoolimata tema taotlustest ei eraldanud John F. Kennedy (JFK) rahvusvaheline lennuväli talle teenindusaega selleks kuupäevaks, vaid üksnes 16. septembriks, mida kinnitab Federal Aviation Authority (Ameerika tsiviillennunduse

föderaalamet) 14. septembri 2001. aasta faks. Teenindusaegade puudumine tulenes üksnes lennuettevõtjate erakordselt suurest nõudlusest nende järele kohe pärast õhuruumi järkjärgulist avamist, ja seda õhuruumi neljaks päevaks sulgemisest tingitud häirete tõttu. Neil asjaoludel ei olnud JFK lennuväli võimeline rahuldama kõiki teenindusaegade taotlusi, ning see asjaolu tähendas hageja jaoks sedasama, mis õhuruumi sulgemine. Asjaolu, et Kreeka ametiasutused ei esitanud seda faksi haldusmenetluse käigus, et ole määrav, arvestades asjaolu, et komisjon rajas oma hinnangu põhjusliku seose puudumisele 11. septembri 2001. aasta rünnakute ja esialgu 15. septembriks 2001 planeeritud edasi-tagasi lennu New Yorki tühistamise vahel, kohaldades 10. oktoobri 2001. aasta teatist.

30 Seoses kahe edasi-tagasi lennu Montréali kaudu Torontosse tühistamisega 15. ja 16. septembril 2001 rõhutab hageja, et Kanada ametiasutused kohustasid lennukit, mis sellel liinil 11. septembril 2001 lendas, maanduma sel päeval Halifaxis ja seal peatuma kuni 15. septembrini 2001 (kaasa arvatud). See lennuk sai Ateenasse naasta alles 16. septembril 2001 kell 5:30. Hageja ülejäänud kolm ainsana üleatlandilisi lende sooritada võivat lennukit Airbus A 340/400, teenindasid samal ajal teisi liine, ning see sundis hagejat tühistama 15. septembri 2001. aasta lennu Montréali kaudu Torontosse. Samal põhjusel pidi hageja tühistama ka 16. septembri 2001. aasta lennu, mille sihtkoht oli samuti Montréali kaudu Toronto. Kuna lennuk paiknes kuni 15. septembrini 2001 Halifaxis, ning arvestades eelkõige asjaolu, et Kanada ametiasutused ei teatanud ette täpset kellaaega, mil kõnealusel lennukil lubati 15. septembril 2001 õhku tõusta, osutus võimatuks teostada selle lennu toimumise tagamiseks põhjalikku tehnilist kontrolli, lennuk ette valmistada, teavitada reisijaid ning reserveerida teenindusajad Montréali ja Toronto lennuväljadel.

31 Neil asjaoludel on komisjoni seisukoht, mille kohaselt nende kahe lennu tühistamine oli hageja enda valik, ilmselgelt ekslik. Lendude tühistamine oli vastupidi 11. septembri 2001. aasta rünnakute otsene tagajärg, kuna need rünnakud tingisid õhuruumi sulgemise ning ei sõltunud seega hageja tahtest. Kõnealuste lendude tühistamise põhjuseks ei olnud mitte komisjoni väidetav lennukite ebapiisavus, vaid tühistamine oli 11. septembri 2001. aasta rünnakute otsene tagajärg. Seetõttu tuleb tühis-

tamisega seotud kahju pidada hüvitatavaks EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses, sõltumata asjaolust, et see kahju tekkis 15. ja 16. septembril 2001.

32 Hageja märgib ka, et lennukit, millega pidi lennatama 15. septembri 2001. aasta lennul New Yorki, ei kasutatud Kanada lendudeks, kuna seda kasutati 16. septembri 2001. aasta lennuks New Yorki. Lisaks andsid Kanada ametiasutused talle võimaluse Kanada suunal lennata alles alates 16. septembrist 2001. Lõpuks lendab hageja väitel Kagu-Aasia ja Austraalia lendudel ainult üks lennuk, mis teeb vahemaandumise Aasias ja jätkab seejärel lendu oma lõpp-sihtkoha Austraalia suunas. Seetõttu saavad neli lennukit teenindada viit sihtkohta (Aafrika, Kagu-Aasia, Austraalia, Ühendriigid ja Kanada).

33 Seoses *ferry flight*'idega New Yorki (18. septembril 2001) ja Montréali kaudu Torontosse (20. ja 26. septembril 2001) märgib hageja, et nende lendude korraldamine oli samuti otseselt seotud 11. septembri 2001. aasta rünnakutega, mitte ei tulene Ühendriikide ja Kanada valitsuse survest oma kodanike kodumaale tagasiviimiseks. Regulaarlendude ootejärjekordade pikkus, mis oli tingitud 11. septembri 2001. aasta rünnakutest, takistas neil reisijatel saamast kohta neile lendudele, mis kohustaski hagejat *ferry flight*'e korraldama.

Hageja ülejäänud võrgustikku puudutav kahju

34 Hageja rõhutab, et kuigi komisjon pidas 1 921 203 euro maksmist seetõttu, et tühistati seitse edasi-tagasi lendu New Yorki, Tel-Avivi, Montréali kaudu Torontosse, ning Bostonisse, ühisturuga kokkusobivaks abiks (vt eespool punkt 12), ei kiitnud ta siiski heaks hüvitise maksmist kahju eest, mis puudutas hageja ülejäänud võrgustikku asjavahemikul 11.–15. septembrini 2001. Samas on selle kahju suurus umbes 1 212 032 eurot.

35 Selles osas meenutab hageja, et vastavalt eespool toodud kaalutlustele tuleb häireid tema 15. septembri 2001. aasta lennuplaanis pidada hüvitise saamiseks kõlblikeks EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses. Seda lähenemist kinnitab nii 10. oktoobri 2001. aasta teatis kui 14. novembri 2001. aasta kiri (vt eespool punkt 4). Hageja rõhutab, et tema ülejäänud võrgustikku puudutava kahju suuruseks on pool Põhja-Atlandi ja Iisraeli võrgustikus kantud kahjust. Seetõttu ei saa neid kõrvale jätta üksnes põhjusliku seose mõiste sellise meelevaldselt kitsa tõlgendamise tõttu, mis sisaldub 10. oktoobri 2001. aasta teatises. Igal juhul oleks komisjon pidanud heaks kiitma summad, mis maksti hüvitisena hageja ülejäänud võrgustikule ajavahemikul 11.–14. septembrini 2001 tekitatud kahju eest.

36 Seoses Kreeka ametiasutuste poolt ametlikus uurimismenetluses esitatud asjaoludega märgib hageja, et ta ei saanud teada 20. novembri 2003. aasta kirja täpset sisu ning eelkõige asjaolu, et Kreeka ametiasutused esitasid lisateavet, mis ei puudutanud mitte kogu 11. septembri 2001. aasta sündmuste järgselt tekkinud kahju. Lisaks rakendasid Kreeka ametiasutused kõnealuse abikava andmete põhjal, mida hageja oli neile esitanud. Ta ei oleks oodanud, et komisjon rajab oma analüüsi üksnes 20. novembri 2003. aasta kirjas toodud mittetäielikele asjaoludele. Hageja märgib ka, et andmed, mida Kreeka ametiasutused 20. novembri 2003. aasta kirjas esitada lubasid, puudutasid ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse punktis 17.2 (need on nimetatud eespool, punkti 5 teises kuni üheksandas taandes) märgitud ja mitte hageja ülejäänud võrgustikuga seotud kahju, millele komisjon viitab nimetatud otsuse punktis 17.1. Lisaks on 20. novembri 2003. aasta kirjas selgelt öeldud, et see ei puuduta nende lennupiletite tühistamisega seotud kahju, millele tühistatud lendudelt pidi ümber istutama. Selle kahjusumma kindlaks tegemiseks oleks piisanud 20. novembri 2003. aasta kirjas viidatud summa lahutamisest 24. septembri 2002. aasta kirjas mainitud summast. Igal juhul puudutavad Kreeka ametiasutuste poolt esitatud andmed suuremat summat kui see, mida vaidlustatud otsus ühisturuga kokkusobivaks peab.

37 Lisaks leiab hageja, et komisjoni toimik sisaldas kohaseid andmeid kõigi summade kohta, mis vastavad 11. septembri 2001. aasta rünnakute tagajärjel tekkinud kahjule, nii nagu need on toodud 24. septembri 2002. aasta kirjas. Neil asjaoludel palub hageja

Esimese Astme Kohtul hinnata ametliku uurimismenetluse käigus Kreeka ametiasutuste poolt komisjonile esitatud asjaolude ammendavust, arvestades käesoleva kohtuasja toimikus olevaid tõendeid.

38 Seetõttu on komisjoni hinnang seoses hageja ülejäänud võrgutikku puudutava kahjuga ilmselgelt ekslik ning rikub EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b.

Komisjoni argumendid

39 Komisjon leiab, et hageja argumendid ei ole põhjendatud. Ta märgib, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on riigiabi suunised talle samamoodi siduvad kui need vastu võtnud liikmesriikidele. Kreeka ametiasutused väitsid ametliku uurimismenetluse käigus korduvalt, et nad kontrollisid lennuettevõtjate hüvitisetaotlusi lähtuvalt suunistest ja 10. oktoobri 2001. aasta teatisest.

40 Lisaks märgib komisjon, et vastupidi hageja väidetele analüüsis ta makstud abi mitte üksnes 10. oktoobri 2001. aasta teatise alusel, vaid samuti lähtuvalt EÜ artikli 87 lõike 2 punktist b, millest annab tunnistust vaidlustatud otsuse põhjendus 59. Seda tehes arvestas komisjon kõiki talle ametliku uurimismenetluse käigus esitatud asjaolusid.

41 Komisjon ei ole nõus hageja poolt 10. oktoobri 2001. aasta teatisele antud tõlgendusega, mille kohaselt võib ka pärast 14. septembrit 2001 tekkinud kahju kuuluda EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b kohaldamisalasse. 10. oktoobri 2001. aasta teatise sõnastus välistab sellise tõlgenduse võimalikkuse. Komisjon rõhutab seoses erakorraliste sündmuste määratlemisega antud asjas, et nimetatud sündmuseks on 11. septembri

2001. aasta rünnakud, mitte õhuruumi sulgemine, mis toimus nende rünnakute tagajärjel.

42 Komisjon toob välja, et ei Kreeka ametiasutused ega hageja esitanud haldusmenetluse käigus tõendeid, mis näitaksid, et pärast 14. septembrit 2001 tekkinud kahjul oleks otsene seos 11. septembri 2001. aasta rünnakutega.

43 Lõpuks lükkab komisjon ümber argumendi, mille kohaselt hageja olukord erines teiste lennuettevõtjate omast, kellel ei olnud õigust pärast 14. septembrit 2001 tekkinud kahjule vastavate summade saamiseks.

Hageja Põhja-Atlandi võrgustikku puudutav kahju

44 Komisjon rõhutab seoses 15. septembri 2001. aasta edasi-tagasi lennu New Yorki tühistamisega, et vastupidi Kreeka ametiasutuste 20. novembri 2003. aasta kirjas lubatule ei esitanud viimased haldusmenetluse käigus tõendeid, mis näitaksid, et neis tingimustes oli JFK lennuväljal võimatu teenindusaega reserveerida. Neil asjaoludel kordab komisjon vaidlustatud otsuse punktis 55 antud hinnangut. Federal Aviation Authority faks (vt eespool punkt 29) esitati esimest korda alles Esimese Astme Kohtus, ning igal juhul ei viita see 15. septembrile 2001 ega võimalda seletada, miks hageja ei olnud võimeline teenindusaega reserveerima, samas kui teised lennuettevõtjad olid.

45 Seoses 15. ja 16. septembri 2001. aasta edasi-tagasi lendude Montréali kaudu Torontosse tühistamisega märgib komisjon, et lennukite ebapiisavus on lennuettevõtjate igapäevane probleem ning seetõttu ei saa seda pidada erakorraliseks sündmuseks EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses. Komisjoni valduses ei ole tõendeid, mis kinnitaks nõutava põhjusliku seose olemasolu 11. septembri 2001. aasta sündmustega.

Igal juhul on hageja argumentatsioon vastuoluline, kuna viimane väidab, et tühistas 11. septembri 2001. aasta lennu New Yorki, ilma et ta siiski oleks kasutanud selleks lennuks ettenähtud lennukit Kanadasse suunduval lennul. Lisaks tõstatab komisjon küsimuse, kuidas oli hagejal võimalik teostada regulaarlende Aafrikasse, Kagu-Aasiasse, Austraaliasse, Kanadasse ja Ameerikasse, kui tema käsutuses oli üksnes neli lennukit.

46 Seoses *ferry flight*'idega toonitab komisjon, et nende korraldamine oli hageja äriline valik, mis järgnes Ühendriikide ja Kanada valitsuse taotlustele. Neid asjaolusid ei saa samastada erakorralise sündmusega EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses, ning kuna viimati nimetatud säte näeb ette erandid riigiabi andmise keelust, siis tuleb seda tõlgendada kitsalt. Lisaks ei esitanud Kreeka ametiasutused tõendeid, mis näitaks põhjusliku seose olemasolu 11. septembri 2001. aasta rünnakute ja nende lendude korraldamise vahel.

Hageja ülejäänud võrgustikku puudutav kahju

47 Komisjon rõhutab, et esitas Esimese Astme Kohtule kogu Kreeka ametiasutustega peetud kirjavahetuse ning tõendid, mis olid tema käsutuses otsuse tegemise hetkel. Ta märgib, et Kreeka ametiasutused ei esitanud ametliku uurimismenetluse käigus muud kui Ühendriikide või Kanada suunda puudutavat teavet hageja võrgustiku kohta. 24. septembri 2002. aasta kirjas olnud sellekohane teave oli ebapiisav, ning Kreeka ametiasutused lubasid 20. novembri 2003. aasta kirjas (vt eespool punkt 9) esitada sellega seonduvad dokumendid, ilma et nad seda oleks teinud. Lisaks meenutab komisjon, et hagejal oli ametliku uurimismenetluse käigus õigus oma märkusi esitades menetlusse astuda, kuna ta oli huvitatud isik, kellele oli tehtud menetlusse astumise ettepanek ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses (vt eespool punkt 7). Kuna hageja ei esitanud oma märkusi ametliku uurimismenetluse käigus, sai komisjon vaidlustatud otsuse teha üksnes tema käsutuses olnud andmete põhjal.

48 Komisjoni väitel nähtub eelnevast, et esimene väide tuleb tervikuna tagasi lükata.

Esimese Astme Kohtu hinnang

49 Esiteks tuleb meenutada, et vaidlustatud ei ole 11. septembri 2001. aasta sündmuste erakorralisust EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses (vt eespool punkt 2). Lisaks tuleneb nii 10. oktoobri 2001. aasta teatise punktist 35, mille kohaselt „Ameerika õhuruumi sulgemisest 11.–14. septembrini 2001 otseselt lähtuv kulu on 11. septembri 2001. aasta sündmuste otsene tagajärg" kui ka vaidlustatud otsuse põhjendusest 51, milles on meenutatud, et „Ameerika õhuruumi sulgemine 11.–14. septembrini 2001 on „erakorraline sündmus"", et mitte üksnes rünnakuid, vaid ka õhuruumi sulgemist tuleb pidada erakorraliseks sündmuseks. Neil asjaoludel nõuavad käesolevas kohtuasjas tõstatatud küsimused üksnes otsese põhjusliku seose olemasolu kontrollimist nende sündmuste ja hageja poolt viidatud konkreetse kahju vahel.

50 Teiseks tuleb seoses 10. oktoobri 2001. aasta teatise ulatusega käesoleva kohtuasja raames meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on komisjon piiratud tema enda poolt riigiabi järelevalve valdkonnas antud suuniste ja teatistega, kui need ei erine asutamislepingu sätetest ja liikmesriigid nendega nõustuvad (vt 26. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-351/98: Hispaania *vs*. komisjon, EKL 2002, lk I-8031, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika). Need suunised ja teatised on siduvad esmajärjekorras komisjonile endale (13. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-409/00: Hispaania *vs*. komisjon, EKL 2003, lk I-1487, punkt 69).

51 Teiseks tuleb rõhutada, et EÜ artikli 87 teises lõikes on silmas peetud ühisturuga kokkusobivat riigiabi tingimusel, et see abi vastab teatud objektiivsetele kriteeriumidele. Sellest nähtub, et juhul, kui need kriteeriumid on täidetud, tuleb komisjonil see abi ühisturuga kokkusobivaks tunnistada, ilma et tal oleks selles osas kaalutlusõigust

(vt 17. septembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 730/79: Philip Morris *vs.* komisjon, EKL 1980, lk 2671, punkt 17).

52 Lisaks, kuna tegemist on erandiga EÜ artikli 87 lõikes 1 sätestatud riigiabi ühisturuga kokkusobimatuse üldisest põhimõttest, tuleb EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tõlgendada kitsalt. Seepärast võib selle sätte mõttes hüvitada vaid loodusõnnetuste või muude erakorraliste sündmustega otseselt tekitatud majandusliku kahju. Järelikult peab erakorralise sündmusega tekitatud kahju ja riigiabi vahel olema otsene seos ning vajalik on tekkinud kahju võimalikult täpne hindamine (vt 23. veebruari 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-346/03 ja C-529/03: Atzeni jt, EKL 2006, lk I-1875, punkt 79 ja seal viidatud kohtupraktika).

53 Sellest nähtub, et juhul kui abimeede vastab eelmises punktis nimetatud tingimustele, tuleb see ühisturuga kokkusobivaks tunnistada, isegi kui komisjon on sama meedet käsitlevas varasemas teatises asunud teistsugusele seisukohale. Seetõttu, kuigi 10. oktoobri 2001. aasta teatise kohaselt peab EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b alusel makstav hüvitis puudutama üksnes 11.–14. septembrini 2001 tekkinud kulusid, tuleb abi, millega hüvitatakse kahju, mis on tekkinud pärast 14. septembrit 2001, kuid millel on erakorralise sündmusega otsene põhjuslik seos ning mille suurust on täpselt hinnatud, tunnistada ühisturuga kokkusobivaks. Igal juhul ei leidnud komisjon, et pärast 14. septembrit 2001 tekkinud kahju ei oleks kõlblik hüvitise maksmiseks EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b alusel üksnes põhjusel, et need tekkisid pärast seda kuupäeva, vaid ta kontrollis ka põhjusliku seose olemasolu kõnealuste sündmuste ja selle kahju vahel (vt tagapool punkt 60).

54 Seetõttu tuleb kohe tagasi lükata komisjoni argument, mille kohaselt Kreeka Vabariik nõustus sõnaselgelt 10. oktoobri 2001. aasta teatise punktis 35 väljendatud põhimõttega, et EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b alusel makstav hüvitis peab puudutama üksnes 11.–14. septembrini 2001 tekkinud kulusid. Kuigi on tõsi, et Kreeka ametiasutused tõid oma 24. septembri 2002. aasta kirjas välja, et makstud hüvitis piirdus rünnakutele järgnenud esimestel päevadel kantud kahju hüvitamisega, taotlesid nad luba rahasummade maksmiseks, et hüvitada kuni 26. septembrini 2001 tekkinud kahju (vt eespool punkt 8). Seega on ilmne, et asjaomased ametiasutused said mõistest

„esimesed rünnakule järgnenud päevad" aru nii, et see hõlmab ka kuni nimetatud kuupäevani kulgevat ajavahemikku.

55 Lõpuks, väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et riigiabi küsimuses tehtud otsuse õiguspärasust tuleb hinnata seda informatsiooni arvesse võttes, mis oli komisjoni käsutuses otsuse tegemise momendil. Seega ei saa ühenduste kohtus tugineda asjaoludele, mida ei esitatud EÜ artiklis 88 ette nähtud kohtueelses menetluses (vt Esimese Astme Kohtu 14. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas T-109/01: Fleuren Compost *vs*. komisjon, EKL 2004, lk II-127, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 14. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-200/04: Regione autonoma della Sardegna *vs*. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 53).

56 Käesoleva hagi põhjenduseks esitatud väiteid tuleb uurida eeltoodud kaalutlusi arvestades.

Hageja Põhja-Atlandi võrgustikku puudutav kahju

– Esialgu 15. septembriks 2001 ette nähtud edasi-tagasi lend New Yorki

57 Vaidlustatud otsuse punktis 55 toob komisjon välja, et Kreeka ametiasutused või hageja ei esitanud teavet seoses JFK lennuväljal 15. septembril 2001 teenindusaegadest ilmajäämise põhjustega, ning samuti, et puuduvad tõendid põhjuste kohta, miks see lennuväli keeldus hagejale sel kuupäeval teenindusaega andmast.

58 Kreeka ametiasutused on omalt poolt 24. septembri 2002. aasta kirja punktis I.3 märkinud, et 15. septembri 2001. aasta lend New Yorki tühistati põhjusel, et

puudus informatsioon välismaa lennuettevõtjate maandumisvõimaluste kohta JFK lennuväljal.

59 Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse punkti 41 alapunktis a palus komisjon Kreeka ametiasutustel esitada kõik dokumendid ja lisainformatsioon selle kohta, mil viisil Ameerika ametiasutused keelasid Kreeka lennuettevõtjate lennud alates 15. septembrist 2001. Vastuseks selgitasid Kreeka ametiasutused oma 20. novembri 2003. aasta kirjas, et 15. septembri 2001. aasta lend New Yorki tühistati teenindusaegade puudumise tõttu. See erakordselt suurest nõudlusest tingitud teenindusaegade puudumine õhuruumi taasavamisele järgnenud päevadel oli lendude eelmiseks neljaks päevaks katkestamise otsene tagajärg. Seoses JFK lennuvälja teenindusaja andmisest keeldumisega kinnitasid Kreeka ametiasutused, et nõudsid hagejalt sellekohaseid tõendeid, et need komisjonile esitada.

60 Vastupidi selle, mida väidab hageja, ei leidnud komisjon, et selle lennu tühistamisele vastavad summad ei olnud hüvitamiseks kõlblikud EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b alusel ainuüksi põhjusel, et asjaolud leidsid aset pärast 14. septembrit 2001. Vastupidi, nii nagu eelmises punktis välja toodud, palus komisjon ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses Kreeka ametiasutustel esitada talle kõik tõendid selle kohta, mil viisil Ameerika ametiasutused keelasid Kreeka lennuettevõtjate lennud alates 15. septembrist 2001.

61 Sellele vaatamata tuleb tõdeda, et hoolimata komisjoni sellekohasest taotlusest ei esitanud Kreeka ametiasutused haldusmenetluse käigus ühtegi tõendit, millest ilmneks teenindusaja andmisest keeldumine või sellise keeldumise põhjus. Tuleb lisada, et Kreeka ametiasutused palusid oma 20. novembri 2003. aasta kirjas (vt eespool punkt 8) hagejal neile esitada tõendid teenindusaegade reserveerimise võimatuse kohta JFK lennuväljal 15. septembril 2001, et need seejärel komisjonile edastada. Samas ei jõudnud komisjoni kätte ühtegi uut tõendit.

62 Lisaks, vastavalt eespool punktis 55 viidatud kohtupraktikale ei saa hageja tugineda faksile, mille ta esimest korda esitas alles Esimese Astme Kohtus (vt eespool punkt 29). Igal juhul tuleb välja tuua, et see faks ei näita, et JFK lennuväli ei andnud hagejale teenindusaega 15. septembriks 2001, vaid üksnes, et hagejal oli teenindusaeg 16. septembriks 2001. Teenindusaja andmata jätmist 15. septembriks 2001 saab selle faksi abil tõendada üksnes vastupidise tõlgenduse kaudu, mille toetuseks hageja aga mingit muud tõendusmaterjali ei esita.

63 Seetõttu ei saa nõustuda hageja argumentidega kõnealuse lennu kohta.

– Esialgu 15. ja 16. septembriks 2001 planeeritud kaks edasi-tagasi lendu Montréali kaudu Torontosse

64 Seoses kahe 15. ja 16. septembri 2001. aasta edasi-tagasi lennu Montréali kaudu Torontosse tühistamisega märgib komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 56, et see tuleneb hageja tehtud valikust. Viimase käsutuses kas ei olnud teisi lennukeid ning ta eelistas tagada teiste regulaarlendude toimumise, või ei olnud tal aega teostada nõutavaid tehnilisi kontrolle või reserveerida vajalikke teenindusaegu.

65 Selles osas tuleb meenutada, et vastavalt 20. novembri 2003. aasta kirjale tühistati 15. septembri 2001. aasta lend Montréali kaudu Torontosse, kuna Kanada ametiasutused sundisid sellel lennul lendama pidanud lennukit 11.–15. septembrini 2001 Halifaxis peatuma, ning see lennuk sai Ateenasse naasta alles 16. septembril 2001 kell 5:30. Kuna hageja kolm ülejäänud, ainsana üleatlandilisi lende sooritada võivat lennukit Airbus A 340/400 teenindasid samal ajal teisi Aafrika, Aasia, Austraalia ja Ühendriikide sihtkohti, pidi hageja kõnealuse lennu tühistama. Seoses 16. oktoobri 2001. aasta lennuga väidab hageja, et Halifaxis paiknenud lennuki hilinenud tagasipöördumine muutis – eelkõige arvestades asjaolu, et Kanada ametiasutused ei teatanud ette täpset kellaaega, mil kõnealusel lennukil lubati 15. septembril õhku tõusta – võimatuks põhjaliku tehnilise kontrolli teostamise, lennuki ettevalmista-

mise, reisijate teavitamise ning teenindusaegade reserveerimise Montréali ja Toronto lennuväljadel.

66 Mis puudutab esiteks 15. septembri 2001. aasta lendu, siis asjaolud, millest komisjon lähtub, ei ole piisavad tema hinnangu toetamiseks. Nõuda lennuettevõtjalt seoses teiste lennukite puudumisega lennukite reserveerimist sellise sündmusega nagu 11. septembri 2001. aasta rünnakud toimetulemiseks tähendab selle sündmuse erakorralisuse eitamist. Kuigi hoolikas ettevõtja peab olema teatud sündmusteks ette valmistatud, ei saa need sündmused juba määratluse tõttu olla vääramatu jõu poolt põhjustatud (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 28. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas T-220/04: Hispaania *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punktid 175 ja 176 ning seal viidatud kohtupraktika) ja veelgi vähem saavad need olla erakorralised sündmused EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b tähenduses. Samas on 11. septembri 2001. aasta rünnakute ning sellest tingitud õhuruumi sulgemise kvalifitseerimist erakorralise sündmusena kinnitatud nii vaidlustatud otsuses kui ka 10. oktoobri 2001. aasta teatises (vt eespool punkt 49).

67 Seoses hageja väidetava valikuga teostada teisi regulaarlende piisab kui märkida, et tegemist ei ole mitte valikuga, vaid lepingulise kohustusega selle lennu reisijate ees, mille järgimatajätmine oleks kaasa toonud nende asjaolude asetleidmise ajal kehtinud nõukogu 4. veebruari 1991. aasta määrusega (EMÜ) nr 295/91 kompenseerimissüsteemi ühiste eeskirjade kohta, mida rakendatakse regulaarlennuliikluses reisija lennureisist mahajätmise korral (EÜT L 36, lk 5; ELT eriväljaanne 07/01, lk 306), ette nähtud tagajärjed.

68 Seoses asjaoluga, et kõnealuse lennu tühistamisest tingitud kahju tekkis pärast 14. septembrit 2001, tuleb välja tuua, et EÜ artikli 87 lõike 2 punktist b ega eespool punktis 52 viidatud kohtupraktikast ei tulene, et seos erakorralise sündmuse ja tekitatud kahju vahel eeldab nende asjaolude üheaegsust. Vastupidi, üldiselt ei saa välistada võimalust tuvastada selline seos ka juhul, kui kahju on tekkinud veidi aega pärast seda sündmust.

69 Eelnevast tuleneb, et komisjoni hinnang 15. septembri 2001. aasta lennule Montréali kaudu Torontosse on ekslik.

70 Teiseks, seoses 16. septembri 2001. aasta lennu tühistamisega tuleb märkida, et hageja viitab selle õigustamiseks võimatusele teostada põhjalikku tehnilist kontrolli, lennuk ette valmistada, reisijaid teavitada ning reserveerida teenindusaegu Montréali ja Toronto lennuväljadel.

71 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et ei reisijate teavitamine ega teenindusaegade reserveerimine ei ole põhjuseks, mis õigustaks hageja väidet. Alates hetkest, kui lennuk Halifaxi lennuväljalt õhtu tõusis (15. septembril 2001) kuni hetkeni, mil 16. septembri 2001. aasta lend oleks pidanud toimuma (hageja ei märgi kellaaega, milleks see lend oli kavandatud), kulges märkimisväärne ajavahemik. Seega, kuna puudub täpsem teave selle kohta, kui palju aega oli tingimata vaja reisijate teavitamiseks ja teenindusaegade reserveerimiseks, ei saa hageja sellekohase argumentatsiooniga nõustuda.

72 Seejärel tuleb märkida, et toimikus ei ole mingeid andmeid selle kohta, kui palju aega on tarvis nõutava tehnilise kontrolli teostamiseks, et lennukit võiks kõnealusel lennul kasutada. Kreeka ametiasutused piirdusid teatamisega, et kasutada olnud aeg ei olnud piisav „põhjaliku kontrolli" teostamiseks, samas kui komisjon kinnitab vaidlustatud otsuse põhjenduses 56, et „[hageja] ei suutnud tehnilise kontrolliga seotud tegevust õigeks ajaks läbi viia". Tuleb märkida, et kuna Kreeka ametiasutused viitasid nimetatud piirangutele haldusmenetluses, oli nende ülesanne teavitada komisjoni sellest, milline oli vajalik aeg hooldusjuhendites ette nähtud tehnilise kontrolli teostamiseks, et hajutada kahtlusi õhuruumi sulgemise ja kõnealuse lennu tühistamise vahelise otsese põhjusliku seose osas. Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et komisjon leidis õigesti, et kõnealuse lennu tühistamisel ei olnud otsest põhjuslikku seost 11. septembri 2001. aasta rünnakute ja õhuruumi sulgemisega 11.–14. septembrini 2001.

– *Ferry flight*'id

73 18., 20. ja 26. septembri 2001. aasta *ferry flight*'ide osas piisab, kui märkida nii nagu komisjon, et nende korraldamine oli hageja valik ning hageja oleks pidanud kas laskma reisijatel tasuda hinna, mis hõlmas lennuki Ateenasse naasmise kulusid, või nõudma kohast hüvitist Ühendriikide ja Kanada valitsuselt. Seetõttu ei ole need kulud otseses põhjuslikus seoses 11. septembri 2001. aasta rünnakute ja õhuruumi sulgemisega ning ei kuulu seega EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b kohaldamisalasse.

74 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb vaidlustatud otsus tühistada osas, milles komisjon leidis, et hüvitis, mida hagejale maksti 15. septembri 2001. aasta lennu Kanadasse tühistamise tõttu tekkinud kahju eest, ei olnud ühisturuga kokkusobiv.

Hageja ülejäänud võrgustikku puudutav kahju

75 Seoses käsitletava väite teise osaga, mis puudutab hageja ülejäänud võrgustikku, tuleb märkida, et hageja argumentatsioon seab kahtluse alla vaidlustatud otsuse põhjendatuse osas, milles see tunnistab asjaomased abisummad ühisturuga kokkusobimatuks. Samas teise väite raames viitab hageja selles osas põhjenduste puudumisele, mida Esimese Astme Kohus peab kõigepealt kontrollima.

2. *Teine väide, mis käsitleb põhjenduste puudumist*

Poolte argumendid

76 Hageja märgib, et vaidlustatud otsuses puudutavad põhjendused komisjoni keeldumise kohta kiita heaks summad, mida maksti hüvitisena hageja ülejäänud võrgustikku puudutava kahju eest (umbes 1 212 032 eurot). Sama kehtib ka eespool punkti 5 teises kuni neljandas, kaheksandas ja üheksandas taandes nimetatud summade kohta.

77 Hageja väitel teatasid Kreeka ametiasutused eelkõige oma 24. septembri 2002. aasta kirjas kõikidest hageja võrgustikus tervikuna tekkinud kahjuga seotud asjaoludest. See kiri viitab ka eespool punkti 5 teises kuni neljandas, kaheksandas ja üheksandas taandes nimetatud summadele. Neil asjaoludel oleks komisjon pidanud esitama põhjused, mille tõttu ta leidis, et kõnealuste summade maksmine oli ühisturuga kokkusobimatu.

78 Komisjon vaidlustab selle väite põhjendatuse. Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses väljendas ta tõsiseid kahtlusi kõnealuse abi ühisturuga kokkusobivuse kohta. Samas ei esitanud Kreeka ametiasutused ega hageja, hoolimata 20. novembri 2003. aasta kirjas lubatust, haldusmenetluse käigus komisjonile märkusi nende summade kohta. Lisaks ei saa komisjon teada, mis andmed hageja Kreeka ametiasutustele edastas. Teisalt kiitis komisjon heaks ajavahemikuga 11.–14. septembrini 2001 seotud summad, mille kohta esitasid Kreeka ametiasutused oma 20. novembri 2003. aasta kirjas selgitused. Neil asjaoludel ei saa komisjonile ette heita, et ta ei uurinud omal algatusel asjaolusid, mis oleksid võinud õigustada selles küsimuses teistsugusele seisukohale asumist võrreldes 10. oktoobri 2001. aasta teatises ja ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses väljendatuga.

Esimese Astme Kohtu hinnang

79 Tuleb meenutada, et EÜ artikliga 253 nõutav põhjendus peab vastama asjaomase akti olemusele, sellest peab selgelt ja üheselt selguma akti andnud institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikutel mõista võetud meetme põhjuseid ja pädeval kohtul teostada kontrolli. Põhjendamise nõuet tuleb hinnata arvestades juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ja huvi, mis võib olla akti adressaatidel või teistel otseselt ning isiklikult aktiga seotud isikutel selgituste saamiseks. Ei ole nõutud, et põhjendus täpsustaks kõiki asjakohaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, kuna otsuse põhjenduse vastavust artikli 253 nõuetele tuleb hinnata mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ja asjaomase valdkonna õiguslikku regulatsiooni silmas pidades (Esimese Astme Kohtu 26. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-323/99: INMA ja Itainvest *vs*. komisjon, EKL 2002, lk II-545, punkt 55).

80 Antud juhul ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 21, 49 ja 50, loetuna koos selle artiklitega 1, 2 ja 4, et komisjon järeldas, et summad, mis maksti hüvitisena väljaspool Põhja-Atlandit ja Iisraeli oleva hageja võrgustikku puudutava kahju eest, ning summad, mida on nimetatud eespool punkti 5 teises kuni neljandas, kaheksandas ja üheksandas taandes, on ühisturuga kokkusobimatu abi ning et Kreeka Vabariik peab nõudma nende tagastamist. Samas tuleb tõdeda, et vaidlustatud otsuses ei ole esitatud ühtegi põhjendust, mis on komisjoni selle järelduse tegemiseni viinud.

81 See puudus on veelgi arusaamatum, kui arvestada, et komisjon esitab need summad ammendavalt haldusmenetluse kulgu käsitlevas vaidlustatud otsuse põhjenduses 21.

82 Lisaks, kuigi on tõsi, et komisjon märkis ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse punktis 36, et väljaspool Põhja-Atlandit ja Iisraeli oleva võrgustiku puhul oleks hüvitis pidanud piirduma kahjuga, mis tuleneb lennupiletite tühistamisest

asjaolu tõttu, et tühistati lend, kuhu oleks pidanud ümber istuma lennuliikluseks suletud sihtkohta suunduvalt või sealt väljuvalt lennult, ei muuda see seika, et Kreeka ametiasutused sisuliselt vaidlustasid selle seisukoha. 24. septembri 2002. aasta kirja punktidest I.1 ja I.2 (vt eespool punkt 5) nähtub Kreeka ametiasutuste väitel, et kogu võrgustikus kindlaks tehtud tagajärgede ulatus sunnib erakorraliste sündmustega otseselt seotud kahju välja arvutamiseks arvesse võtma kogu võrgustikku. Seetõttu lasus komisjonil kohustus esitada vaidlustatud otsuses oma lõplik hinnang seoses kõnealuse abi summadega.

83 Lisaks, kuigi on tõsi, et komisjon palus ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse punkti 41 alapunktis d Kreeka ametiasutustel esitada andmed, mis kinnitaksid otsese põhjusliku seose olemasolu eespool punkti 5 teises kuni neljandas, kaheksandas ja üheksandas taandes nimetatud kahju ning õhuruumi sulgemise vahel, ei muuda see siiski seika, et Kreeka ametiasutused rõhutasid oma 20. novembri 2003. aasta kirjas vajadust vastavad summad heaks kiita. Komisjonil oli seetõttu kohustus esitada vaidlustatud otsuses ka oma lõplik hinnang nende abisummade kohta.

84 Nõustuda ei saa kohtuistungil esitatud komisjoni argumendiga, mille kohaselt käesolevas väites käsitletavaid abisummasid puudutavad põhjendused asuvad vaidlustatud otsuse põhjenduses 59, kuna see viitab 10. oktoobri 2001. aasta teatisele ning märgib ära, et pärast 14. septembrit 2001 puudus erakorraline sündmus. Selle põhjenduse esimese lause kohaselt „[k]omisjon järeldab, et asutamislepinguga ei ole kooskõlas abikava see osa, mis puudutab 14. septembrist 2001 hilisemaid kuupäevi, eelkõige [Kreeka Vabariigi] poolt [hageja] kasuks tehtud kulusid, mis on seotud 14. septembrile 2001 järgneva ajavahemikuga[, ning mille] suurus on […] kuni […]1 464 569 eurot[,] arvestades mitte üksnes 10. oktoobri 2001. aasta teatise punktis 35 ette nähtud ajavahemiku möödumist, vaid ka, ja eelkõige, erakorralise sündmuse puudumist ning hüvitatava kahju iseloomu muutumist, mille see kestuse pikendamine kaasa toob".

85 Tuleb märkida, et selle lausega võtab komisjon kokku vaidlustatud otsuse põhjendustes 51–58 esitatud hinnangu. Samas käsitlevad need põhjendused hageja Põhja-Atlandi võrgustikus tekkinud kahju, mitte hageja ülejäänud võrgustikku puudutavat

või eespool punkti 5 teises kuni neljandas, kaheksandas ja üheksandas taandes nimetatud konkreetset kahju. Neil asjaoludel ei saa seda põhjendust tõlgendada nii, et see käsitleb ka viimati nimetatud summasid.

86 Lisaks tuleb märkida, et komisjoni poolt käesolevale väitele vastu vaidlemiseks esitatud argumentatsiooni puhul (vt eespool punkt 78) on tegemist juhtumiga, mille korral komisjon esitab abi ühisturuga kokkusobimatuks tunnistamise otsuses arutluskäigu, mis tugineb asjaomase liikmesriigi või huvitatud isikute poolt talle edastatud asjaoludele. Taolise juhtumi puhul ei saa komisjonile ette heita selliste võimalike faktiliste või õiguslike asjaolude arvestamata jätmist, mida talle oleks võidud haldusmenetluse käigus esitada, kuid ei esitatud (eespool punktis 55 viidatud kohtuotsus Fleuren Compost *vs.* komisjon, punkt 49). Samas, erinevalt sellisest olukorrast ei ole vaidlustatud otsuses esitatud ühtegi põhjendust, mis võiks toetada selle otsuse resolutiivosa, mis käsitleb eespool punktis 80 nimetatud kahju.

87 Seetõttu tuleb vaidlustatud otsus tühistada ka põhjenduste puudumise tõttu osas, milles see tunnistab ühisturuga kokkusobimatuks esiteks hagejale väljaspool Põhja-Atlandit ja Iisraeli oleva võrgustikuga seotud kahju hüvitamiseks makstud abi, ning teiseks abi kaubaveoga seotud saamatajäänud tulu, riskikauba hävitamise tõttu tekkinud kulude, kaupade lisaturvakontrolli kulude, töötajate lisatundidega seotud kulude ning kiireloomuliste lisaturvameetmetega seotud kulude eest.

88 Neil asjaoludel ei ole vaja kontrollida esimese väite teist osa, mis tuleneb ilmsest veast, mis on seotud hageja ülejäänud võrgustikku puudutava kahju eest makstud hüvitise hindamisega (vt eespool punkt 75).

89 Kõigest eelnevast nähtub, et esiteks tuleb tühistada vaidlustatud otsus osas, milles komisjon tunnistas ühisturuga kokkusobimatuks ja kohustas tagasi nõudma nii hagejale 15. septembri 2001. aasta lennu Kanadasse tühistamise tõttu tekkinud kulud kui

ka kulud, millele on viidatud eespool punktis 87, ning teiseks tuleb hagi ülejäänud osas rahuldamata jätta.

Kohtukulud

90 Kodukorra artikli 87 lõike 3 kohaselt võib Esimese Astme Kohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks,. Käesolevas asjas tuleb kohtukulud jätta kummagi poole enda kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (kaheksas koda)

otsustab:

1. **Tühistada komisjoni 26. aprilli 2006. aasta otsuse K(2006) 1580 (lõplik) riigiabi kava C 39/2003 (endine NN 119/2002) kohta, mida Kreeka Vabariik rakendas lennuettevõtjate suhtes 11.–14. septembrini 2001 tekkinud kahju hüvitamiseks, artiklid 1 ja 2 osas, milles need tunnistavad ühisturuga kokkusobimatuks abi, mis anti hagejale Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE esiteks 15. septembri 2001. aasta lennu Kanadasse tühistamise tõttu tekkinud kahju eest, teiseks väljaspool Põhja-Atlandit ja Iisraeli oleva hageja võrgustikuga seotud kahju eest ja kolmandaks kaubaveoga seotud saamatajäänud tulu, riskikauba hävitamise tõttu tekkinud kulude, kaupade lisaturva-**

kontrolli kulude, töötajate lisatundidega seotud kulude ning kiireloomuliste lisaturvameetmetega seotud kulude eest.

2. Tühistada otsuse K(2006) 1580 (lõplik) artikkel 4 osas, milles see kohustab eelmises punktis nimetatud abi tagasi nõudma.

3. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.

4. Jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda.

Martins Ribeiro Papasavvas Dittrich

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 25. juunil 2008 Luxembourgis.

Kohtusekretär

E. Coulon

Koja esimees

M. E. Martins Ribeiro

Sisukord

Vaidluse taust ..... II - 1094

Vaidlustatud otsus ..... II - 1098

Menetlus ja poolte nõuded ..... II - 1100

Õiguslik käsitlus ..... II - 1101

1. Esimene väide, mis käsitleb EÜ artikli 87 lõike 2 punkt b rikkumist ..... II - 1102

Hageja argumendid ..... II - 1102

Hageja Põhja-Atlandi võrgustikku puudutav kahju ..... II - 1103

Hageja ülejäänud võrgustikku puudutav kahju ..... II - 1105

Komisjoni argumendid ..... II - 1107

Hageja Põhja-Atlandi võrgustikku puudutav kahju ..... II - 1108

Hageja ülejäänud võrgustikku puudutav kahju ..... II - 1109

Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 1110

Hageja Põhja-Atlandi võrgustikku puudutav kahju ..... II - 1112

– Esialgu 15. septembriks 2001 ette nähtud edasi-tagasi lend New Yorki ..... II - 1112

– Esialgu 15. ja 16. septembriks 2001 planeeritud kaks edasi-tagasi lendu Montréali kaudu Torontosse ..... II - 1114

– *Ferry flight*'id ..... II - 1117

Hageja ülejäänud võrgustikku puudutav kahju ..... II - 1117

2. Teine väide, mis käsitleb põhjenduste puudumist ..... II - 1118

Poolte argumendid ..... II - 1118

Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 1119

Kohtukulud ..... II - 1122